

Úvod

Cílem publikace a zejména její tabulkové přílohy je podrobně popsat **strukturu mezd zaměstnanců**, kteří pracují jako učitelé v mateřských, základních a středních školách a nalézt odlišnosti ve mzdových úrovních různých skupin této kategorie zaměstnanců. Například podle jejich pohlaví, věku, sféry působení (mzdové či platové), dosaženého vzdělání či délky zaměstnání. Stěžejní částí publikace jsou tabulky doplněné stručnou analýzou.

Kromě absolutních údajů o výši mezd je u většiny tabulek k dispozici i **srovnání se mzdami za zaměstnance celkem**, resp. za **vybrané skupiny zaměstnanců** např. podle pohlaví, věku, vzdělání, platové vs. mzdové sféry či kraje jejich působení. Toto srovnání učitelských platů s průměrnou mzdou v ČR, která se vypočítává z mezd všech zaměstnanců v České republice, je doplněno i o podrobné **srovnání se mzdou všech zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním** ve sledovaných kategoriích.

Publikace obsahuje informace o **průměru a mediánu mezd** učitelů v regionálním školství, tj. na mateřských, základních, středních, vyšších odborných školách a učitelů pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Pro doplnění jsou v tabulkové části uvedeny i údaje za **vychovatele a asistenty pedagogů**.

Data se týkají nejen roku 2021, ale nejrůznější členění jsou publikována také v časových řadách od roku 2012.

Metodika

Zdroj dat

Zdrojem dat pro zde uvedené údaje o **mzdách učitelů v regionálním školství** je **speciální zpracování dat ze strukturální mzdové statistiky zaměstnanců**.

Strukturální mzdová statistika se odlišuje od ostatních mzdových zjišťování, a to v několika směrech. Především jsou zde přímo sledovány mzdy jednotlivých zaměstnanců a nikoli celkové objemy na úrovni podniků či organizací. Jsou podrobně zjišťovány všechny složky hrubého výdělku a také důležité personální údaje o zaměstnanci jako např. pohlaví, vzdělání, věk. Získáváme tak statistiku velmi detailní, která slouží podrobným analýzám trhu práce a jeho vývoje.

Strukturální mzdová statistika v současnosti vzniká jako sloučení výsledných databází výběrového šetření **Informační systém o průměrném výdělku** (ISPV) Ministerstva práce a sociálních věcí, které pokrývá **mzdovou sféru**, a administrativního zdroje **Informační systém o platu a služebním příjmu** (ISP) Ministerstva financí, který plošně pokrývá **platovou sféru**.

V ISPV se zařazují do **mzdové sféry** ekonomické **subjekty**, které **odměňují mzdou** podle § 109, odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů. Do této skupiny spadají např. všechny soukromé firmy. V případě škol jde o školy, jejichž zřizovatelem není obec, kraj či ministerstvo, ale soukromý či neziskový subjekt (např. církev).

Ekonomické subjekty, které přísluší do **platové sféry**, **odměňují platem** podle § 109, odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se především o zaměstnance ve služebním či pracovním poměru na ministerstvech a v ostatních organizačních složkách státu, dále o zaměstnance **ve veřejném školství** či zdravotnictví, policisty, hasiče a další státní zaměstnance. V případě škol a školských zařízení se tedy jedná o organizace zřizované státem (resp. ministerstvy), kraji a obcemi, příp. dobrovolnými svazky obcí.

Pro zjednodušení se v tabulkách i v textové části publikace používá **pojem mzdy**, který zahrnuje jak odměny ve mzdové, tak platové sféře, pokud to není explicitně rozlišeno (viz tab. 1.6 a 2.1 v tabulkové části).

V tabulkách je používána nejen **průměrná hrubá měsíční mzda** (aritmetický průměr), ale také **medián mezd**, který ukazuje mzdu zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení, a vypovídá tak mnohem lépe o skutečné mzdové úrovni v konkrétní kategorii.

Do hrubých mezd se ve strukturální statistice počítají všechny **mzdy za práci včetně prémie, odměn a dalších platů, dále veškeré náhrady mzdy za neodpracovanou dobu** (dovolenou, svátky, překážky v práci apod.) a odměny za pracovní pohotovost za celý rok. Průměrná mzda zaměstnance v daném roce je vypočtena poměření s jeho placenou dobou, tedy počtem měsíců, za které mzdu či náhradu mzdy skutečně pobíral, odečtena je doba nemocí a dalších neplacených nepřítomností v práci za daný rok

Takto vypočtená průměrná mzda však není a nemůže být shodná s průměrnou mzdou zjišťovanou z podnikového výkaznictví ČSÚ, kde je celkový objem mzdových prostředků poměřován evidenčním počtem zaměstnanců podniku, v němž jsou však zahrnuti i zaměstnanci nemocní nebo s neplacenou nepřítomností kratší než 4 týdny. Další rozdíly mezi mzdovou úrovní ve srovnání s jinými statistickými zdroji mohou plynout (kromě vlivu neplacených absencí a odlišného základního souboru šetření) z faktu, že do výsledků strukturální statistiky se nezahrnují zaměstnanci s týdenním úvazkem kratším než 30 hodin.

Výsledky ISPV, tak jako každého výběrového šetření, jsou zatíženy výběrovou chybou. Dále je faktem, že některé oslovené jednotky neposkytly požadované údaje nebo že některé záznamy musely být vyřazeny ze zpracování pro chybovost, a tudíž mohlo dojít k drobným zkreslením. Nakonec je třeba si uvědomit, že výsledky jsou tak kvalitní, jak kvalitní jsou podkladové databáze podniků a organizací, ze kterých je statistika čerpána, to se týká především detailních klasifikací zaměstnání či dosaženého stupně vzdělání zaměstnance.

Mezi **zaměstnance s vysokoškolským vzděláním** se zde zahrnují ti zaměstnanci, kteří dosáhli magisterského nebo doktorského stupně vzdělání.

Poznámky:

- Údaje v této publikaci získané v rámci výše uvedeného speciálního zpracování dat ze strukturální mzdové statistiky zaměstnanců se mohou z metodických důvodů lišit od údajů zveřejňovaných za mzdy učitelů Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) získané v rámci jejich čtvrtletního statistického zjišťování P1-04 (Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství). Více viz.: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/statistickerocenky-skolstvi-zamestnanci-a-mzdove-prostredky>
- Ve statistikách MŠMT jsou zahrnuty údaje pouze školy a školská zařízení zařazená do rejstříku škol a školských zařízení. Ve strukturálních statistikách mohou být i údaje o vzdělávacích institucích nezařazených do rejstříku (např. zahraniční školy bez akreditace MŠMT).
- Na rozdíl od strukturální mzdové statistiky, nejsou ze zdrojů MŠMT k dispozici údaje za měsíční medián ani za mzdy učitelů podle jejich pohlaví, věku, dosaženého vzdělání či délky zaměstnání.
- Srovnání mezd učitelů s průměrem / mediánem mezd zaměstnanců celkem či ve vybraných skupinách zaměstnanců (např. podle pohlaví, věku, vzdělání, platové vs. mzdové sféry či kraje jejich působení) vychází z údajů výše uvedené strukturální mzdové statistiky. Tyto údaje se z metodických důvodů mohou lišit od průměrné mzdy v ČR získané z podnikového výkaznictví ČSÚ, kde je celkový objem mzdových prostředků poměřován evidenčním počtem zaměstnanců podniku, v němž jsou však zahrnuti i zaměstnanci nemocní nebo s neplacenou nepřítomností kratší než 4 týdny.
- Údaje nahrazené tečkou nebyly za vybrané roky k dispozici.

Podrobnější informace o **Strukturální mzdové statistice** včetně údajů i za ostatní zaměstnání za rok 2021 jsou k dispozici na: <https://www.czso.cz/csu/czso/struktura-mezd-zamestnancu-2021>

Podrobné informace o **Informační systému o průměrném výdělku** (ISPV) jsou k dispozici zde: <https://www.ispv.cz/cz/Uvodni-strana.aspx>

Vymezení učitelů

Kategorie učitelé v **regionálním školství celkem** zahrnuje **učitele v mateřských, na základních, středních školách** (vč. konzervatoří), **vyšších odborných školách** a **učitele na školách pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** (SVP). Pro vymezení učitelů byla použita Klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO), která je národní statistickou klasifikací vypracovanou na základě mezinárodního standardu ISCO-08 (International Standard Classification of Occupations), jehož tvůrcem je Mezinárodní organizace práce. Klasifikace CZ-ISCO se používá v rámci výše uvedené strukturální mzdové statistiky. Vymezení učitelů je od roku 2011 provedeno na základě níže uvedených skupin, podskupin a kategorií klasifikace CZ-ISCO:

- Učitelé v mateřských školách (2342)
- Učitelé na základních školách celkem (23303 + 2341)
 - Učitelé na 1. stupni základních škol (2341)
 - Učitelé na 2. stupni základních škol (23303)
- Učitelé na středních školách celkem (232 bez 23204 + 233 bez 23303)
 - Učitelé odborných předmětů (23201)
 - Učitelé praktického vyučování (23202)
 - Učitelé odborného výcviku (23203)
 - Učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů (23301)
 - Učitelé na konzervatořích (23302)
- Učitelé na vyšších odborných školách (23107)
- Učitelé na školách pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (2352 bez 23525-9)

Podrobnější informace o Klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO naleznete zde:

https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_zamestnani_-cz_isco-

Kromě údajů za učitele byly zpracovány i údaje o struktuře mezd **vychovatelů (CZ-ISCO 23593)** a **asistentů pedagogů (CZ-ISCO 5312)**. Kategorie **vychovatelé** v regionálním školství zahrnuje pro účely této publikace **vychovatele kromě těch pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami** (SVP). Kategorie **asistentů pedagogů** v regionálním školství zahrnuje **asistenty učitelů, asistenty vychovatelů a asistenty pedagogů v poradenských zařízeních**.

Poznámky:

- Mezi učitele, na rozdíl od údajů MŠMT ČR, **nejsou zahrnuti ředitelé škol**.
- Samostatně uváděné údaje za mateřské, základní a střední školy **nezahrnují** učitele na školách a ve třídách pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Údaje za tyto učitele se sledují zvlášť.
- Údaje za vyšší odborné školy (VOŠ) nejsou uváděny v samostatné kapitole, neboť počet učitelů v některých děleních byl příliš nízký na to, aby vyhověl publikačním kritériím.
- V tabulkách i v textové části publikace pojem učitel zahrnuje, pokud není uvedeno jinak, údaje dohromady jak za muže, tak i ženy vykonávající toto zaměstnání.
- Pro zjednodušení se tabulky T2.1 až T2.5b nazývají Mzdy **učitelek** i přesto, že data zahrnují muže i ženy. Muži však v mateřských školách tvoří přibližně jedno procento učitelů. Proto se údaje v těchto tabulkách liší od dat v tabulce T1.7, která výslovně zahrnuje pouze ženy.

